

Redacțiunea, Administrațiunea și
Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare Nr. 22.
Scrisorile neînscrise nu se pri-
mesec. Manuscrise nu se re-
trimite!

Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare Nr. 22.
Inscrise mai primesc în Viena
Eduard Moser, Hausstein & Vogler
(Otto Maus), Heinrich Schalek, Alois
Bernoldi, M. Dukas, A. Oppelt, J. Dan-
enberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Mezei, Eckstein Bernoldi;
în Frankfurt: G. L. Dubs; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie
garantată pe o colină 6 cr.
și 30 cr. timbru pentru o pu-
blicare. Publicări mai dese
după tariful și învoială.
Reclame pe pagina III-a o
serie 10 cr. v. a. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL III.

„Gazeta” este în fiecare zi:
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se prenumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea, piața mare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă. Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. séu
15 bani.
Atât abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 266.

Brașov, Mercuri 29 Noevre (11 Decembrie)

1889.

Cestiunea gimnasiunii din Beiuș.

I.

Brașov, 28 Noevre v.

De multă lumea românească din Ardeal și Ungaria n'a fost cuprinsă de atâta neliniște și îngrijire ca de câteva săptămâni încôce, de când a pătuns în publicitate scirea înfiorătoare, că forța brutală a atentatului la viața și existența gimnasiunii din Beiuș.

Nu voiam să credem ochilor noștri, când am cetit prima scrisoare, care ne-a împărțit, că un ordin ministerial a cerut autorității școlare confesionale din Beiuș introducerea limbii maghiare în clasele superioare gimnasionale, ca limbă de propunere.

Noi am știut și scim, că gimnasiul din Beiuș este *gymnasium confesional* și stă sub patronatul episcopului greco-catolic român de Oradea-mare. Cum vine d'el ministrul să poruncască, că în ce limbă se se propună în acel gimnasiu, când există legi, cari circumscriu clar și limpede cerul de drepturi și de datorințe, în care au să se țină școlile confesionale și cari stabilesc, că limba de propunere o determină autoritatea confesională, care susține școla, și care în cazul de față este ordinarialul din Oradea-mare.

Ce s'a petrecut d'el cu gimnasiul din Beiuș, cum s'a făcut ca, ceea ce până atunci nu s'a mai pomenit nici în era absolutismului parlamentar tizaist, acest gimnasiu *confesional* să ajungă la discrețiunea ministrului și legea, în puterea căreia esista ca gimnasiu românesc, să fiă călcată în picioare de dictatul celor dela guvern?

Dela un colț până la celălalt

alț al României din aceste țeri merge din gură în gură iaima rea despre gimnasiul din Beiuș și toți se întreabă cu nedumerire, ore adevărat se fiă, s'a putut ore întâmpla așa ceva, fost'a cu puțință ca cutezarea adversarilor limbii și ai culturii noastre să m'ergă așa departe, ca să atace și ultimele resturi, ce ni-au mai rămas de la nisce relicvie din ruinele drepturilor noastre politice și naționale?

Și din ce în ce neliniștea și nedumerirea crește, cu câtă adevărat lumea este mai mult ținută în întunecă asupra celor petrecute în Beiuș. Indoielile, bănuielele și temerile cresc pe d'el ce merge. Româniea noastră șemte, că acolo se petrece ceva grav, ce p'ote să aibă cele mai fatale urmări pentru ea și în acesta stare de tormentare fiă-care întreabă cu îngrijire: Ce-i cu Beiușul?

Din a doua mână am primit de curând scirea, că în adevăr există acea ordinațiune monstruoasă a ministrului de instrucțiune unguresc, prin care se dispune ca în cele patru clase superioare gimnasionale din Beiuș afară de doctrina religiunii și de limba și literatura română celelalte studii să se propună în limba maghiară. Ni-se arată chiar data și numărul acelei ordinațiuni: 22 Iulie 1889 Nr. 24,336. Ni-se mai spune, că printr'o deciziune a consistoriului de Oradea-mare dela 28 Septevre 1889 s'a adus la cunoștința corpului profesorală acesta ordinațiune. Ce s'a întâmplat mai înainte și după aceea însă nu scim, despre acesta ne lipsesc ori-ce informațiune.

Nu ne este d'el cunoscut nici ce paș a întreprins Prea Sântia

Sa Episcopul și consistoriul său față cu această volnică sovinișă *non plus ultra*, nici despre atitudinea corpului profesorală din Beiuș, după comunicarea ordinațiunii prin consistoriu, n'avem cunoștință.

Numai atâta am aflat, că publicațiunea ordinațiunii ministeriale a fost „sistată” din Iulie până în Septevre „în firma speranță, că ordinațiunea va fi revocată.”

Am totu așteptat să primim vre-o lămurire, ca să putem vedea mai clar în această dureroasă cestiune, d'el înzadar. Autoritatea confesională din Oradea-mare, singură competentă de a face lumină asupra acestui cas, tace tăcerea pescelui, d'el din Beiuș numai prin foile dușmane soviniște mai respiră câte ceva.

Lumea română scie, că inima Prea Sântiei Sale Episcopului Pavel a bătut totdeauna cu căldură pentru s'orte gimnasiunii Beiușan și toate stăruințele sale au avut ca țintă de a îmbunătăți și a asigura pentru veci acest aședământ de cultură românească, pentru care a sacrificat până acuma aproape 200,000 florini.

Cu cât este mai mult convins de această nobilă sollicitudine a Prea Sântiei Sale, cu atât mai enigmatică i se pare publicului român tăcerea ce-o observă autoritatea competentă din Oradea-mare și Beiușul în cazul de față.

Cum se ne esplicăm enigma?

Colonii naționale fidele ideii de stat.

III.

Dacă aceste colonisări întreprinse cu mare alaiu au făcutu toate fiasco, cu mult mai pericu-

loșe sunt coloniile de noi patrioți patentati, de care nu ne putem felicita nici unii, și contra cărora tocmai d-lu conte cu camerașii săi, ca reprezentanții naturali de principii conservatore în Ardel, ar fi chemat să strige în prima linie un *veto* puternic, în interesul conservării Ardelului. Înțeleg pe Jidani, cari se furiză pe neobservate în țară, demoraliză, corump și ruineză deopotrivă pe marele proprietar ca și pe țeran, pe Unguru și Săcuiu, ca și pe Sasu și Român deopotrivă și cu atât mai eficace, cu cât sunt susținuți și menagiați de organele administrative ale statului. După Marienburg*) se află acum o sută de ani, adevărat la anul 1791 în Ardelul întreg, adevărat dimpreună cu părțile adnece: Zarand, Chioru etc. numai 314 familii și aveau dreptul de locuințe proprii numai în Alba-Iulia. Încă târziu după aceea pe la anul 1832—5 aședându-se unii din ei în orașul Făgăraș și clădindu-și o casă de rugăciune, primarul orașului le d'rimă din oficiu sinagoga și pe ei li alungă din oraș. Oare succesorul său cu 50 de ani în urmă ar mai putea-o face?

Insiste D-nul Conte a se face o numărare serioasă a populațiunii israelite din Ardel, precum și un studiu special despre raportul, în care Jidani se înmulțesc prin naceri și prin imigrări din focarul nesecat al jidovismului din Galiția și Polonia. Deși nu suntem antisemiți și nu nutrim ură contra nici unei rase și nici unui popor, totuși am

*) Vezi Geographie des Grossfürstenthums Siebenbürgen v. L. Marienburg, Hermannstadt 1813, pag. 68.

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Călătoria

făcută la 1650—60 în Țera românească

de Archidiaconul Paul de Alepp. Târgoviște.—Plecare.—Mănăstirea de Filipești. (Urmare).

Vineri după Pentecoste, Patriarhul luă adio dela beiu, carele cu D-na îl primă într'un apartament intim, unde investimantă în *Περιορχίων* și *Ῥοσφορον*, elă îi bine cuvântă ingenuchiă cu fața la pământ înaintea lui. Într'astea beiu ne trimesese remunerațiunea, ce ne-a fost promisă, și începură a ne pregăti pentru drum, de care ne conteniam de a ne îngriji dela Postul cel mare încôce. pentru a pute călători după maniera episcopilor în această țară. Cheltuiră aproape 600 lei pentru închirierea a 21 de cai și cinci trăsuri. câte patru cai de trăsură, cu hamuri, sele și celelalte. Careta pentru persoana Patriarhului costă 70 lei, fiind îmbrăcată cu postav, acoperită cu pele și fier, etc. Aveam cu noi 15 servitori, în cea mai mare parte Cazaici și Muscali, prinși din fugă după bătaia lor cu Mateiu-beiu, și acum rescumpeți și desrobiți de Patriarhul.

In Dumineca tuturor Sfinților serviram pentru ultima ora în biserica mănăstirii; Lună, în prima d'el a postului Apostolilor, merseram dimineața la beiu, carele eșia atunci cu o numeroasă suită, cu boeri și boerese, îndrumându-se spre reședința domnească de veră, Bucuresci, unde avea a primi stegul trimis dela Porta Otomană. Apoi în aceeași d'el, 22 din luna Iyar, pe la amed, ne mișcarm din Târgoviște, după ce mai întâu, luând adio dela biserica, Patriarhul citise pentru călugării mănăstirii și toți neguțătorii, ruga de absoluțiune. Ei ne conduseră până afară din târg, și apoi purceseram însoțiți de 7 egumeni din diferite părți ale Țerii Românești, călătorind totu spre Moscova. In curând ajunserăm la un munte, și o cale prin o pădure posomarită, mai îngreunată încă prin ploii, cari cădură cu câteva zile mai înainte, înălțându toate riurile și umflându foarte mult p'araele din munți.

Marți dimineața sosiram la mănăstirea St. Nicolae, cunoscută sub numele de mănăstirea Postelnicului, Kyr Constantin, amic al nostru. Acestă persoană se dice a fi din sângele împăraților grecoci Cantacuzeni; iubesc binefacerile și caritățile, are o slăbiciune pentru compatrioții și pentru limba arabă;

ii place prea mult a ne auzi pe noi. Noul beiu îi este neam; îndată după intronarea acestuia, Postelnicul se retrase din serviciu, căpătând pentru fiul său postul de cămarăș, adevărat mare teaurar. Acestă este o consecunță, a mării sale inteligențe și agerimi, căci în sine însuși un postelnic nici nu este decât un funcționar secundar, pe când acesta reușe a deveni prim-ministru, director al tuturor trebilor țerei, povățitor al tuturor boerilor, în fruntea cărora el se presenta în toate diminețile dinaintea beiuului, și nimic nu se făcea fără consiliul său și direcțiunea sa. Elă iubia prea mult fapte bune, și pe noi în specie.

Acestă mănăstire elă o zidise din temelie, și astfel încât să atragă admirațiunea privitorului. Biserica are o înaltă cupolă centrală și trei tabernacole, fiă-care erăși câte o frumosă cupolă. Dinaintea porții este o vastă cupolă rotundă cu mai multe arcuri. Totu acolo este un heșteu, în care apa e adusă de departe prin un înalt tub. Postelnicul e singurul om în această țară, carele se gândi a fecunda heștee și fântane prin ape-ducte. Interiorul d'el cupole e acoperit numai de tablouri,

precum „Glorifică pe D-șeul din cer” cu felurim de făpture și animale de apă și de uscat; „Glorifică pe Dumneșeu în sântii săi” cu virgine saltându, cu judecători, cu bătrani și tineri, bătându tobele și cântându în fluere; și alte asemenea picture, toate admirabile și purtându cașetulu unui bun meșter, totu acelu ce lucră și în Moldova la mănăstirile lui Vasile-beiu. Fiind executate pe aur și pe parete golă, ele uimesc pe spectator prin lustrulu lor nespuse mai mult, de cum decă ar fi lucrate pe tablete. Pe lambriful cupolei e depins Mântuitorul cu cele 9 Dogmate (sic!) în jur.

O scară lungă conduce la ușa bisericeii, pe o parte a căreia e Cristu, d'el pe cealaltă Virgina, zugrăvită cu frunze de aur puru. Ușa întregă e poleită.

Totu interiorul bisericeii e depins din nou până la părțile cele mai de sus ale cupolelor și ale lambrifului. Picturele sunt anume cele 7 sante Sobore. Cristu călătorind pe asinu, omul căduț între tâlhari, cum Samaritana lă duce la un ospiciu, unde vorbesce cu gazda, lângă care stă un om rânit, și cum îi pune untă de lemn și vinu pe rane.

(După „Timpu.”)

recomanda atât nobilei Conte Kun, cât și tuturor omenilor de bine, să vedă și să cerceteze peste tot locul efectele invasiunii și cuplării din toate părțile a Ardélului de către jidani ce au devenit și devin marii proprietari, urmașii familiilor aristocrate, cari de sute de ani s'au aflat în fruntea afacerilor și a bunăstării Ardélului? Ce au devenit orașeni industriași, ce poporul muncitor de pământ la sate, cum îi storce și exploatează pe toți deopotrivă arendașul evreu, incuragiat și susținut de stat! Vedă locul a câte familii aristocrate a luat numai un Baruch de Marosvársárhely, etc. și câți grofi și baroni mai sunt în Ardélul întreg, cari să nu fi în buzunarele tiranilor de cămătar jidani. Sunt siguri, decă s'ar face o anchetă serioasă despre sarcinile ipotecare ale moșiilor din Ardél, s'ar găsi că proprietatea mare este ipotecată cu peste 80% din valoarea ei totală, și că efectele arendării regaliilor din sate la jidani sunt zdrobitoare. Este bine să se mai tolereze această sistemă deopotrivă ruinătoare și ucidentă? Este bine ca să ruinăm pe toți locuitorii autoctoni ai Ardélului deopotrivă și să-i facem să ia lumea în cap în favoarea unor lifte străine sub motivul unor chimere?

Magnații, Grofi și Baroni, s'au caliciti, meseriași Sași și Sécui au pierdut totul, ori au luat de mai înainte lumea în cap, brațele și cunoștințele le-au dus și pus în serviciile unor state străine, ér parte din inteligența și florea între Români, în loc de a lucra pentru bunăstarea, cultivarea și progresul Ardélului și națiunii române, au mers și merge, nu-i vorba, de nevoia — ca să civilizeze și lumineze pe Turci și Tătari, pe Albanezi și Țințari! Strigăm și ne unim cu toții pentru a lucra, ca Orientul, Peninsula-Balcanică, să rămână popoarelor orientale: Bulgarilor, Sârbilor, Grecilor dér ore nu cu aceleași sentimente și cu același foc și dor ar trebui să ne unim și să strigăm cu toții, că Ardélul să rămână al Ardelenilor, și să nu devină prada Jidanilor poloneși și moscoviți? Este bine, ca să ne uităm cu brațele încrucișate și să tolerăm ce se petrece ađi, când vedem cu ochii, că cestiunea orientală bate dîlnic la ușă, și când ne gândim, că frumoasa țară a Ardélului nu va fi scutită de furia viitorului război.

Apoi tocmai vechii reprezentanți ai ideilor și principilor conservatoare ar trebui să se pună în fruntea mișcării și să ia inițiativa de a opri sistemă de ađi, când ei știu, că ađi s'a ivit un nou mijloc de a frustra pe proprietarii de avutul său, cu mult mai periculos decât confiscările de averi medievale, din cauză că acele loveau numai în cel criminal, pe când cele moderne, esproprierea în interesul statului, lovesc de o potrivă pe cel vinovat ca și pe cel nevinovat. Aristocrații poloneși din Posen ar putea da lămuriri și magnaților Transilvaniei. Este bine, ca să ne întrecem în a face datorii și a ne îngloba moșiile la Evrei și unii și alții, mai ales când știm, că jidanul și banul sunt internaționali și totdeauna ai puterii — erî Kohn, ađi Kun, mîne Cunesco, poimîne Cunoff, ori Cuniatoff și decă deopotrivă periculos pentru toți, atât ca amic, cât și ca inamic?

Prin urmare este datoria noastră a tuturor, nu umblând după Chimere și Năluci să populăm stepele și pustietățile Dobrogei, ale Bărăganului și Laplatei, ori Brasiliei cu popoarele autohtone, cari de mii și sute de ani și-au versat sângerile și avutul în apărarea Ardélului, ci ca să-i apărăm și conservăm deopotrivă în caminurile și căscioarele părintesci, să-i luminăm și cultivăm pe toți deopotrivă, pe fiecare după felul și geniul limbei și al națiunii sale, căci avutul și progresul unuia se întinde și reține și asupra celorlalți, ér storcerea și nimicirea unuia atrage după sine nimicirea și a celorlalți și perirea țării întregi. Fabula lui Menenius Agrippa a putut capacita pe plebea incultă a Romei și a putut salva urbea, dér ore ea se nu pôtă capacita și pe propoveditorii Kulturegyletului?

Deci, decă nobilei Conte Kun în adevăr voia să binemeriteze pentru patriă, deorece în Ardeală nici lipsă de proprietate mică și nici de brațe agricole și agricultori harnici nu ne plângem, ci din contră de lipsă de comerț și de industrie, să fi făcut din averea, ce i-a dat Dumnezeu cu concursul omenilor, câteva școli de comerț și de meserie, în care să se propună în toate limbile țării, punându-se basă la bunăstarea și viitorul a sute și mii de familii oneste.

Faptă adevărată caritabilă este aceea, când stanga nu știe ce face dreapta.

George din Crângu.

DIN AFARĂ.

Personalul căilor ferate strategice ruse.

Precum împărtășesc „Grașdanii” e vorba ca personalul funcționarilor dela căile ferate strategice ale Rusiei să fi înlocuite în curând cu puteri noi. Vor fi preferiți foști militari. Aceiași fôia a anunțat deunăzile, că toți funcționarii neruși dela căile ferate strategice vor fi puși în disponibilitate.

Un protest al Papei.

În camera italiană se debate acum un proiect de lege pentru reforma institutelor de binefacere. Precum se anunță din Roma, Papa pregătește un protest în contra acestui proiect de lege, și anume în contra acelor dispozițiuni din lege, prin care clerul parohiei se eschide dela administrarea fundațiilor umanitare, chiar în contra voinței espre a fundatorului; de asemenea mai protestă Vaticanul în contra dispozițiilor, care țintesc o minuțioasă transformare a mai multor specii de institute de binefacere, a căror actuală întocmire după părerea guvernului italian nu correspund cerințelor moderne. În același timp Papa va repeta și protestul în contra noii legi penale italiene, care are să între în putere de lege la 1 Ianuarie 1890.

Conferință pentru desarmare.

„Memorial Diplomatique” aduce o informațiune foarte interesantă. Anunță adecă, că în parlamentul engles se va aduce în vorbă curând după deschiderea cestiunea desarmării. Partida lui Gladstone împreună cu un număr de uniști liberali va provoca cabinetul Salisbury să lucreze pentru întrunirea unei conferințe internaționale, pentru ca să se facă lumină, că întru câtă puterile sunt dispuse a desarma. „Journal de St. Petersburg” observă la această informațiune, că e foarte puțin probabil, ca majoritatea parlamentului să sprijinească acest demers al opoziției englese.

Erăși reorganizarea armatei.

Dela proclamarea independenței Serbiei și până acum, Sârbii au fost dăruiți de guvernele și scupcinele lor cu

vr'o jumătate duzină de legi de reorganizare a armatei, și cu toate acestea tot ne-reorganizată e armata. Acum s'a prezentat Scupcinei un nou proiect de lege pentru organizarea armatei sârbesci. După acest proiect armata se va compune pe viitor din trupe regulate și din miliția națională. Armata regulată constă din cadrele permanente și din rezervă, ér miliția națională din două chemări. Fiecare Sârb are să servescă dela 21 până la 30 ani de etate inclusiv în armata regulată și dela 30 până la 50 ani de etate în miliția. Cavalariștii își vor procura ei înșiși caii pe banii lor proprii și tot ei îi vor și întreține, prin urmare cavaleria se va recruta din clasa mai avută a populațiunii.

SCIRILE ȚILEI.

Adevărat să fi? De sub Șatra Pinței primim o corespondență, în care se dice între altele, că d-lă protopresbiter Cupșa din Cupșeni, nu numai că nu este amic și sprijinitor al școlii românești principale din Lăpușul unguresc, care este în acel ținut unica școlă română de felul acesta, ci din contră, d-sa ar procede față cu această școlă într'un mod dușmănos. Subalternilor săi din Suciul inferior li-ar fi interzis de a mai contribui cu lemne de foc pe șema acestei școli, cum s'a obicinuită această încă de pe la an. 1865 încôce neîntrerupt, ba mai mult, în corespondența sus amintită se susține, că d-lă protopresbiter Cupșa ar îndemna pe părinții români ca să-și trimită copiii lor la școlă maghiară, ér nu la această școlă română, care de prezent este cercetată de 60 copii români gr. cat. și 25 gr. or. — Ne vine greu a crede asemenea lucruri despre un protopresbiter român, și de aceea nici nu publicăm întreaga corespondență, ci așteptăm ca d-lă protopresbiter Cupșa să delature asemenea grele învinuiri despre d-sa, decă sunt neadeverate.

Încă o miserabilă scornitură ungurescă.

Sub titlul „Primăria ca bandă de lotri” scrie: „Pesti Naplo” în nr. 334 următoarele: „În Decse, sat românesc (oláh) lângă Caransebeș, s'a întâmplat un caz ne mai audă. Mai deunăzile a murit învătătorul Dimitrie Soma din această comună, fiind asigurată la o societate din capitală cu sumă de 2000 fl. Veduva, având lipsă de bani, a mers la preotul satului (falu popájához) și la notarul, rugându-i ca să-i mijlocască primirea sumei asigurate. La intervenirea acestora veduva în curând și-a primit cele două mii de florini. În noaptea după sosirea banilor, doi giandarmi, umblând în patrolă, au înopțat la veduva învătătoră, care i-a culcat în odaia de ospet. Pela miezul nopții cineva bate la ușă, învătătoră deschide și patru țărani români, căniți pe față, intră în casă, apucă pe veduva și-i cer banii. Ea le dă doisprezece florini dér tâlharii cer două mii. Incepând tâlharii a-o maltrata, femeia dîse, că suma cea mare este ascunsă în odaia pentru ospet. Tâlharii intrară în această odaie, dér jandarmii, deșteptându-se de larmă, legară pe tuspatru tâlharii, apoi îi spălară pe față de funingine, și ce să vedă? tâlharii erau: unul popa, al doilea notarul, al treilea primarul și al patrulea cassarul comună. Acuma cinstita primăria este înaintea tribunalului din Caransebeș. — La această observă „Fôia Diecesană”, că sat românesc cu numele Decse în giur de Caransebeș nu este, și nu există astfel de sat în totă Ungaria. Există ce e drept în Ardeal (Turda) Maros-Decse cu 625 de locuitori maghiari și români, și Magyar-Decse (Solnoc-Dobâca) cu 1230 de locuitori maghiari. Prin urmare Decse nu există. (Vedă „A magyar korona orszá-gaink helységára”, Geografia comitatului Caraș-Severin de B. Szörényi și charta geografică a comitatului Caraș-

Severin de Remekhazy Karoly). Dér precum este satul o scornitură, așa este întreaga istorie cu banda de lotri numai o glumă ordinară, precum se vede, a unui corespondent răutacios și bolnav de creeri.

Bătăia între infanteriști și husari. În

Mișcolț a fost într'un birt o strașnică bătăia cu săbiile și cu baionetele între infanteriști și husari, care a luat astfel de proporțiuni, încât a trebuit să vie armata ca să-i despartă. Sala de joc părea a fi un câmp de bătăia, căci 20 de soldați zăceau răniți, dintre cari unii așa de greu, încât a trebuit să fi transportați pe pat, ér la doi să li-se dea chiar sf. cuminecatură.

Demonstrația cehă. La universitatea din Praga, profesorii și studenții demonstrează mereu pentru Huss. Profesorul Massaryk, într'o conferință despre filosofia practică, vorbi despre curățenia moravurilor lui Huss, ér studenții izbucniră în aclamațiuni asurzitoare și strigătură în privra contrariilor lui Huss. Apoi profesorul Rezek într'o conferință asupra istoriei austriace vorbi despre viața lui Huss și dîse: Decă Huss a fost eretic, atunci și sf. Augustin a fost, și toți suntem. — Da toți! strigară studenții.

Trahomă. La 30 Noemvre se aflau în tratare medicală pentru bóla egiptenă de ochi: 30 de persoane în Oprea-Cârțișóra, 23 în Streja-Cârțișóra, 28 în Arpașul de sus.

Licențiat în litere și filosofie. Ni-se scrie din Bucuresci: La 20 Octomvre st. v. s'a prezentat înaintea facultății noastre de litere și filosofie din Bucuresci, tînărul Ioan Petrișor pentru a-și susține tesa sa de licență în litere și filosofie; și-a trecut cu succes. Subiectul tesei a fost: „Imposibilele indirecte la Romanii”. Atât modul espunerii cât și utilizarea isvodelor, făcú onore tînărului licențiat. D-lă Tocilescu, președintele juriului, atât în fața comisiei esaminate, cât și în raportul prezentat d-lui Decan al facultății, a constatat în lucrare: „spirit critic și claritate în espunere”. Tesa de licență, la propunerea d-lui Gr. G. Tocilescu, s'a imprimat în mai multe sute de exemplare și se află de vânzare la librării: Sococ & Comp., Hamian, Degenman Ioanițiu etc.

Noi din parte-ne felicităm pe tînărul licențiat.

Ce-a greșit părintele Berinde?

Din Sălagiu primim dela un fruntaș român o scrisoare, care ne arată ce mare consternare a produs și pe acolo suspendarea părintelui Berinde din oficiul de protopop. Se cer lămuriri din partea competentă. Și cu drept cuvânt, căci nu numai credincioșii diecesi Gherlane, dér noi toți suntem în drept a pretinde să ni-se spună: ce a greșit părintele Berinde?

Étă scrisoarea:

Sălagiu, 6 Decemvre 1889.

Onor. Redacțiune! Ca un trăsnet a lovit în viața noastră scirea despre suspendarea nemotivată a celui mai vrednic păstor sufletesc, Alexiu Berinde, din oficiul său protopopesc al tractului Seinilor, din cauză să mai bine sub pretext, că în 4—5 Iulie a. c. a celebrat două ss. liturgii în biserica română din Sătmăr, cu intențiune, ca Dumnezeu să ajute dreptății; precum a și ajutat, căci cel prigonit pe nedrept, Vasile Lucaci, a fost achitat spre bucuria tuturor Românilor.

Precum se vede, Episcopul Gherlei nu și-a tras de loc șemă cu urmările unei asemenea procederi nejustificabile, prin care se arată complicele sistemului de guvernare, dușmanul celor mai vitale interese religioase-culturale ale Românilor.

Nu se pôte descrie ce consternare adencă a produs acest act, care pörtă pe frunte toate semnele de prepotență și

de abuză cu puterea arhierescă, și prin care s'a deschis calea unui amestec necompetent al guvernului și în afacerile conștiinței noastre religioase.

Acuma dără, hidra șovinismului maghiar s'a vîrîtu și în sanctuarul bisericeii, și încă prin deferența neexplicabilă a unui Episcop, care după natura chibărmărei sale era dator să apere același sanctuar pînă la ultima răsufare a vieții sale, cu ori-ce sacrificiu.

Dacă asta nu s'a întemplat, noi ne vom ugeța după datorința de creștin Român, cum se ne salvăm libertatea cea mai scumpă a conștiinței noastre de pericolul, la care a fost spusă prin cel ce era chibărmăru a-o apăra, care însă din nenorocire se arată a fi în convență păcătoasă cu contrarii noștri.

Mai înainte de toate dorim, ca actele oficiale relative la cauza aceasta să se publice, pentru ca toți Românii să fie pe deplin orientați și pașii ce sînt a se face spre îndreptarea răului să-și afle justificarea în însăși natura lucrului.

De astă-dată închei exclamându cu durere:

Unde sunteți voi, Clainilor, Suluților? Apus'au cu voi dimpreună mentorii bisericeii noastre, și o a-ți lăsată pradă volniciilor șoviniste și francmasonice?!

Videant consules!

A.

Correspondența „Gaz. Trans.”

Din nordul Transilvaniei.

Decembrie 1889.

În 20 Noembrie n. Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din Tractul Căscăului și-a ținut adunarea filială de toamnă în comuna Urișior. Fiind și de sărbătoare, în curtea bisericeii ne aștepta multime de popor. S'a oficiat s. liturgiă prin d-lui Protopop Ionu Velle, care rosti și o frumousă predică despre folosul învățăturii. Cântările au fost bine conduse de d-lui învățător din locu Augustin Popu, cu elevii de scolar. Dintre ceilalți preoți din tractu, durere, nici unul nu s'a prezentat.

După serviciul divin, la invitarea d-lui Protopop, poporul, cu micu, cu mare, bărbați și femei, s'au adunat în scolar, în care ne mai putend încăpe, mulți au fost siliți a sta pe afară. În scolar ne aștepta în ordine esemplară învățătorul cu pruncii scolari. După „Impărate cerescă”, cântat de elevii școlii, și după dăcerea rugăciunii îndatinat, un școlar salută de bună venire pe d-lui Protopop și pe cei prezenți.

După acesta d-lui Protopop deschide ședința printr'o cuvîntare, în care laudă învățatura și pe învățători, despre cari constată cu satisfacțiune, că au început a se trezi din letargia lor și a lucra cu mai mare zel, ca până acuma. De față au fost toți învățătorii tractualii, afară de Ignat Lariu din Drăghia și Todoru Tamașu din Ocna Deșului.

Nefiind prezenți notarul reuniunii, la propunerea d-lui președinte, membrii alegu de notaru pe Laurentiu A. Michiesiu, învățător în Deșiu.

D-lui Aug. Popu, învățător în Uriu, își predă tema practică de „tractarea literei O”, care fii bine desvoltată, ăr d-lui Petru Mureșanu, învățător în Glodu, își ceti disertatiunea „despre lipsa de educațiune la poporul român”, care se alătură la protocolu, pentru a fi criticată de comitetul centralu.

Visitatorii, cari au fost aleși în adunarea de primăveră a reuniunii, rămân și mai departe, avertisându-se să-și împlinescă punctualu datorința, avend despre toate a relata mai întâiu d-lui Protopop, pentru ca acesta să ia măsurii de îndreptare față cu învățătorii despre cari s'ar afla, că nu-și împlinesc chemarea, ăr la adunarea viitoare au a da un raportu generalu despre toate visitațiunile făcute.

Se cetesce scrisoarea comitetului centralu, prin care se recomandă, ca învățătorii pe câtu numai e posibil să procure cărțile de scolar pe seama copiilor de unulu și același autoru. Membrii, cari sînt în restanță cu taxesele anuale, să facă atenți, ca până la adunarea viitoare să-și solvescă restanțele, avend

tot-odată a solvi cu aceea ocașiune și taxele de pe acestu anu.

Fiind mai toți membrii lipsiți atătu de foi pedagogice, cât și politice, li-se recomandă ca făcarea se-și procure „Gazeta Transilvaniei” cu prima Ianuarie a viitoru.

Se hotăresce, ca adunarea de primăveră pentru anul viitor să se țină în Ocna Deșului, cu care ocașiune Augustin Popu, învățător în Urișior, va diserta despre „Industria de casă la poporul român”.

În fine d-lui Protopopu, căruia i zace la inimă sôrtea națiunei sale și care s'a interesat totdeuna de învățămîntul popular și de sôrtea învățătorilor noștri, anunță celor de față punerea unui premiu de 20 fl. pentru un învățător, care va ave 50—60 scolari înscriși și din aceia voru sei bine ceti și scrie măcaru jumătate. Membrii mulțimescu zelosului protopopu prin urri de „să trăiască”. Cu acestea ședința s'a închis.

Multe școle din acestu tractu al Căscăului au de a mulțami starea lor cea bună, în care se află de prezentu, d-lui Protopop Ionu Velle, care la totă ocașiunea binevenită a îndemnat pe popor, ca cu puteri unite se-și ridică școle corăspundătoare. În Urișior, care e filia la Deșiu, atătu biserica cât și scolar se aflau în o stare desolată. La îndemnul zelosului protopopu, poporeni acelei comune au reparat mai întâiu biserica, apoi scolar. Acum atătu biserica, cât și scolar se află în stare bună. Salarul învățătorescu, poporul, la îndemnul protopopului lor, l'a ridicat de la 40 fl. la 100 fl. și șeptedeci merțe de grăunțe. Asemenea s'a îmbunătățit salarul învățătorescu și în Deșiu, unde s'a urcatu la 200 fl., în Copleanu și „Selicca la 300 fl., în Căscău la 200 fl. Suntu ce-i dreptu, încă și acum unele comune, ale cărora școle și învățători suntu încă neemancipați, der tôte pe rând să facu. Noi sperăm, că precum în Urișioru poporul nostru, care nu credea decât în vinarul puturos al Jidovilor și nu-i trebuia nici biserica nici scolar, acum s'a făcutu un popor bun, pe care îi este dragu să-l privești cum merge Dumineca cu mulțimea la biserica, ăr pe copii i trimetu la scolar punctuos și la vremea sa, astfelu putem spera, că și în celelalte comune în scutu timpu va invinge zelul și perseveranța bravului nostru conducătoru. Ajute-i Dumnezeu!

L. Aureliu.

Din dieta Ungariei.

Vorbind despre crescerea populațiunei, Hermann Otto a dăsu, că o adevărată crescere a populațiunei numai atunci va fi, când traiul vieții nu-l vor simți singuratecele familii, ca o povară. În Țara ungarăscă vieța omului prețuesce așa de puțin, încatu indiviđi de-alfel sănătoși și robuști petrecu cu sutele și cu miile diulica intrăgă ca simpli păstori, avend cu ei numai câte un purcelu, câte-o ôie și câte-unu calu. . . . Dacă starea sanitară a populațiunei este îngrijitoare, avemu s'o mulțumim în mare parte stărei materiale miserabile. Mai bine se ne îngrijim de îmbunătățirea aceste stări, decât de introducerea noului sistem de administrațiă, a căruia urmări siguru, că voru fi dăunose pentru muncitorii și în genere pentru economiă, rivindu adevătu fiă-care după oficii de stat.

În ședința de la 7 Noembrie n. s'au finit debaterile asupra bugetului ministeriului de interne. O viuă discușiune s'a pornit la poziția „sigurității publice”.

Deputatul Pázmándy Dénes, atrage luarea aminte a ministeriului asupra defectelor gendarmeriei. Numărul gendarmeriei, după Pázmándy, relativu e prea micu; împărțirea ei nu e bună, beneficiile ei suntu slabe în pro-

porțiă cu grăua ei muncă și marea ei responsabilitate. Gendarmeria reclamă o bună și grabnică organizațiă, așa de es. cum e în Franca.

Ugron Gábor: „La poziția acesta rog pe d-lu ministru să dispună cu totă rigorea, ca gendarmeria să nu se întrebunțeze absolutu în nici o afacere de natură politică (vii aprobări în stanga). Gendarmeria statului numai atunci va fi privită ca o instituțiune salutără, când ea nu se va folosi în serviciu de corteșire, când nu se voru ivi inaintea noastră astfel de casuri, cum s'au ivitu, ca adevătu inaintea și în urma cetelor de alegători, dreptu asigurare pentru partida guvernamentală, să fi aședată gendarmeria, bună-ăr cum se întemplat acesta în părțile Ardélului (contrađiceri în drepta, aprobări și strigăte de: așa este! în stanga extremă); când în fine pentru viitoru, gendarmeria nu va mai aduna pe alegători, ca să-i păzescă ca pe o turmă de oi. . . .”

Polonyi Géza: „Nu știu să fi fost la vre-o alegere de deputat, unde față cu partida opozițională să nu se fi întrebunțat terorismul gendarmeriei. (Așa este! în stanga extremă). La alegerele din cercul Nagy-barom am vedutu cu ochii mei cum gendarmii impungeau pe alegătorii candidatului opoziționalu, și decât poftesce d-lu Tisza Istvan, care m'a contrađis, pot să-i numesc. Față cu aceste se-mi arate d-lu deputat numai unu singur casu, ca gendarmeria să fi fost adusă la locul de alegere contra partidei guvernamentale, seu să fi impuns pe vre-unu alegător guvernamentalu. (Mare ilaritate în stanga extremă). . . . Intemplanđu-se astfel de alegeri, ce gandiți d-vostre, cu ce impresiuni se va depărta poporul și cum va privi el pe acei gendarmi, cari îl persecută la locul de alegere pentru vederile lui politice, care îl terorizează, îi vatămă, ba îi amenință chiar și sănătatea și vieța? (Așa este! Așa este! în stanga și stanga extremă). S'au dat de multe-ori chiar și casuri, când comandantii gendarmeriei au murturisit, că da, poruncalor este, să ia poziția în potriua noastră, der că în ei este atăta simț și caracteru, ca să nu facă acesta. (Vii aprobări în stanga estremă. Mare șgomotu. Mișcare în drepta).

Fejervary Géza, ministrul de honved: Poftim și-mi spune casul. (Mare ilaritate, șgomotu și mișcare în stanga).

Polonyi Géza: D-lu ministru de honved, doresce să-i arătăm pe-acelu gendarmu. Multe rele presupune d-lu ministru Fejervary în partida noastră, ilu rog însă să nu ne credă, că sumentu așa de naivi, încatu să fim în stare de dragulu d-sale, să aruncăm în gura leului pe cineva. Știu, că d-lui ministru de honved i-ar plăcea să-i numesc persoane, pentru ca densusul să se statueze unu esemplu, ca astfel de gendarmi să nu mai fiă. Regretu însă, că asta n'o pot face.

Fejervary Geza. O știu eu și așa!

Polony Géza: Și-ți promitu, că nici pe viitoru nu-ți voi împlini dorința. (Aprobări în stanga extremă).

După ce mai vorbesc în sensul acesta deputatii Thaly, Doboy Antal Lukats Gyula și Kaas Ivor, se votăza bugetul ministeriului de interne.

TELEGRAMELE „GAZ. TRANS.”

(Serviciul biuroului de coresp. din Pesta.)

Frankfurtu, 10 Decemvre. Imperatul germanu a sositu aci și a fostu primitu cu insuflețite strigăte de „să trăiescă”.

Hamburgu, 10 Decemvre. În Alsația și Lotaringia s'a introdus înăsprirea controlului pașaportelor.

Parisu, 10 Decemvre. În cameră a fostu mare desbatere asupra valabilității alegerii lui Jofrin în cercul Mont-martre. Bou-

langiști au provocat prin strigăte și intreruperi scene violente. În cele din urmă alegerea s'a declarat valabilă.

Petersburgu, 10 Decemvre. Cotarea împrumutului bulgaru la bursa din Viena a iritatu foarte tare diarele rusesci.

Belgradu, 10 Decemvre. S'a hotărtu, ca fostul ministru de finanțe Rakici să fiă datu judecății; dimpotrivă în contra celorlalți membri ai cabinetului Christiei nu s'a ridicat nici o acusațiune.

DIVERSE.

Unu castelu ars. Se telegrafiază din Bruxella, că castelu din Beauvaing, aprupe de Dinaut, a ars cu desăvîșire în una din nopțile trecute. Până în 4 Octomvre n. castelu aparține principesei Croy-Dülman, de atunci însă el a trecut în posesiunea societății „Concordia”, care l'a cumpăratu cu 805.000 fr. Tôte mobilile, biblioteca și lucrurile de artă, cari au fost mistuite de flacări, costă două milioane de franci. Castelu cu tôte superedificatele lui a fostu asigurat pentru 3¹/₂ milioane la băncile de asigurare „Escaut și Securitas”.

Stanley și Emin-pașa. După cum se telegrafiază din Londra, de-odată cu Emin-pașa au sositu în Bagamoyo 280 de omeni de-ai lui, mare parte dintre ei bătări și slabi, așa că au fostu nevoiți să-i ducă în Zanzibar la omeni lui Stanley. — În scrisoarea adresată diarului „New-York Herald”, Stanley descrie în scurtu rezultatul expedițiilor sale. Deja teritoriulu, ce se estinde de la isvorul riuului Armohimi și până la vîrsarea lui în mare, este descoperit, dice Stanley. Pădurea Congo este mai mare decât Franca. Stanley a străbătutu peste munții cei mai înalți și a pusu basa comunicației între Albert-Edward și Albert-Nyanza și a descoperit, că Victoria Nyanza e mai mare cu 6.000 metri pătrați de cum credeau până acum. Stanley mai spune, că mulți dintre oficerii săi au perit și că aprupe intrăga expediția a suferit naufragiu. Elu laudă foarte multu pe Negrii săi și încheiă că: Provedința dumnezească purerea l'a avut de grijă.

Rectificare. La scirea de eri intitulată „Găsiți în lăcu” se se citesc în locu de Ionu Lebu: Dumitru Lebu, căci așa-lu chemă pe tinerulu cu dragostea din ladă.

Cursulu pieței Brașov

din 10 Decemvre st. n. 1889.

Bancnote romănesci	Cump.	9.30	Vënd.	9.33
Argentu romănescu	-	9.25	-	9.28
Napoleon-d'ori	-	9.34	-	9.37
Lire turcesc	-	10.64	-	10.69
Imperial	-	9.64	-	9.69
Galbini	-	5.55	-	5.59
Scris. fonc. „Albina” 6 ¹ / ₂ %	-	101.—	-	—
„Albina” 5 ¹ / ₂ %	-	98.50	-	99.—
Ruble rusesci	-	126.—	-	127.—
Mărci germane	-	57.70	-	57.90
Discontulu 6—8 ¹ / ₂ % pe anu.	-	-	-	-

Cursulu la bursa de Viena

din 9 Decemvre st. n. 1889.

Renta de aur 4 ¹ / ₂ %	-	-	-	100.90
Renta de hartiă 5 ¹ / ₂ %	-	-	-	97.60
Imprumutul căilor ferate ungare	-	-	-	-
auru	-	-	-	114.40
dto argintu	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (1-ma emisiune)	-	-	-	99.80
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (2-a emisiune)	-	-	-	—
Amortisarea datoriei căilor ferate de ostu ungare (3-a emisiune)	-	-	-	112.—
Bonuri rurale ungare	-	-	-	88.—
Bonuri croato-slavone	-	-	-	105.—
Losurile pentru regularea Tisei și Seghedinului	-	-	-	127.75
Renta de hartiă austriacă	-	-	-	85.85
Renta de argintu austriacă	-	-	-	86.30
Renta de aur austriacă	-	-	-	107.90
Losuri din 1860	-	-	-	139.25
Acțiunile băncii austro-ungare	-	-	-	921.—
Acțiunile băncii de creditu ungar.	-	-	-	334.75
Acțiunile băncii de creditu austr.	-	-	-	315.75
Galbeni împărătesci	-	-	-	5.61
Napoleon-d'ori	-	-	-	9.36 ¹ / ₂
Mărci 100 imp. germane	-	-	-	57.90
Londra 10 Livres sterlinge	-	-	-	117.95

Editoru și Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Mureșianu.

„ALBINA“

88,25

Institutul de creditu și de economii
FILIALA BRAȘOVU

primesce în comisiune efectuarea de plăți și încasări atât în interiorul țerei cât și în străinătate.

Cumpără, vinde și amanetază monete, efecte și cupone, dă însași seu îngrijește cecuri, asigurate etc. și se recomandă în deosebi pentru executarea în comisiune a oricărei transacțiuni de bancă în România.

Informațiuni mai de aproape se pot lua zilnic în biroulul institutului, piața No. 90, dela 8—2 ore d. a.

No. 334—1889.

225,3—2

Concursu.

In conformitate cu concludul ddo 12 Noembrie a. c. pt. prot. 145 alu comitetului subsemnatu, se crează din suma de fl. 412.01 cr. și din interesele acestei sume, ce s'a transpusu comitetului din fondulu desființatei societăți academice „pentru sprijinirea juriștiloru sëraci“ din Sibiu, 4 ajutore egale pentru 4 tineri români, născuți în Transilvania, cari voru dovedi, că studiază drepturile, ca ascultătoru ordinari și cu succesu deplinu satisfăcțoră, la una din universitățile din

patriă. Pentru conferirea acestor ajutore se escrie concursu cu terminulu până la 31 Decembrie n. 1889.

Cererile se fă inaintate: „Comitetulu Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulu român“ în Sibiu, strada morii (Mühlgasse) 8.

Sibiu, din ședința comitetulu „Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulu român“, ținută la 12 Noembrie 1889.

G. Barițiu,
președ.

Dr. I. Crișianu,
secretaru II.

ABONAMENTE

la „GAZETA TRANSILVANIEI“

Prețulu abonamentulu este:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe trei luni 3 fl. —
Pe șese luni 6 fl. —
Pe unu anu 12 fl. —

Pentru România și străinătate:

Pe trei luni 10 fr.
Pe șese luni 20 fr.
Pe unu anu 40 fr.

Abonamente la numerele cu data de Duminică.

Pentru Austro-Ungaria:

Pe anu 2 fl. —
Pe șese luni 1 fl. —
Pe trei luni 50 cr.

Pentru România și străinătate:

Pe anu 8 franci.
Pe șese luni 4 franci.
Pe trei luni 2 franci.

Abonamentele se facu mai ușor și mai repede prin mandate poștale.

Domni, cari se voru abona din nou, se binevoiescă a scrie adresa lămurită și a arăta și poșta ultimă.

Administrațiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilu din 1 Octombrie 1889.

Table with multiple columns for train routes (Budapesta-Predealu, Predealu-Budapesta, B.-Pesta-Aradu-Teiuș, etc.) and rows for stations and train types (Trenu accelerat, Trenu omnibus, etc.).